

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів

КАФЕДРА
ЕКОНОМІЧНОЇ ТА
СОЦІАЛЬНОЇ
ГЕОГРАФІЇ

XI

міжнародна науково - практична
інтернет - конференція

**Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії**

**Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej**

**Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie
Wydział Nauk Społecznych**

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

**Матеріали XI Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції
(м. Луцьк, 6–7 листопада 2025 р.)**

**Луцьк
2025**

УДК 911.3:30/33(082)
С 90

Рекомендовано до друку Вченою радою географічного факультету
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 3 від 29 жовтня 2025 р.)

Рецензенти:

Нємець Л. М. – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

Матвійчук Л. Ю. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Луцького національного технічного університету

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів : матеріали
С 90 XI Міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції / за ред. Ю. М. Барського та В. Й. Лажніка, м. Луцьк, 6–7 листопада 2025 р. Луцьк : ФОП Мажула Ю. М., 2025. 224 с.

ISBN 978-617-8279-73-8

У збірнику висвітлюються проблеми сучасної географічної та економічної науки, які були розглянуті на XI Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції. Розкриваються питання теорії та методології географічних досліджень, регіональних економічних студій, регіонального розвитку та просторового планування, освітніх технологій у географії та економіці, а також проблеми суспільно-географічних, природно-географічних, рекреаційно-туристських досліджень Волині та прилеглих територій.

Для широкого кола фахівців, які працюють у сфері географії, економіки, державного управління, освіти, рекреації та туризму, краєзнавства. Видання також буде корисним для вчителів, аспірантів та студентів, а також усіх, хто цікавиться проблемами регіональних досліджень.

УДК 911.3:30/33(082)

ISBN 978-617-8279-73-8

© Волинський національний університет
імені Лесі Українки, 2025
© Колектив авторів, 2025

інформації із застосуванням сучасних цифрових і медіатехнологій. Такий підхід не лише розвиває навички критичного мислення, а й формує усвідомлену медіаповедінку, що є важливим елементом безпекової складової медіаосвіти.

Отже, медіаграмотність у структурі природничої освіти виступає наскрізною компетентністю, що сприяє розвитку інформаційної культури, критичного мислення та дослідницької автономії учнів. Державний стандарт базової середньої освіти у природничій освітній галузі ґрунтується на принципах, які безпосередньо корелюють із завданнями формування медіаграмотності, адже передбачає розвиток у здобувачів освіти здатності орієнтуватися в інформаційному просторі, оцінювати достовірність джерел, робити усвідомлений вибір та використовувати медіа як інструмент пізнання світу природи.

Стандарт не лише визначає медіаграмотність як необхідну складову освіти сучасної особистості, а й стимулює педагогів природничих дисциплін, зокрема вчителів географії, впроваджувати медіаосвітні технології у навчальний процес, що забезпечує підготовку учнів до безпечного, критичного та відповідального життя в інформаційному суспільстві [3]. Аналіз змісту Стандарту базової середньої освіти дав змогу не лише визначити освітні орієнтири, а й обґрунтувати методичні засади впровадження медіаосвіти в географічну освіту як інструменту розвитку критичного мислення та безпекової медіакомпетентності.

Список використаних джерел: 1. Державний стандарт базової середньої освіти: затверджено постановою КМУ від 30.09.2020 № 898. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/ 2. Медіаосвіта в Державному стандарті базової середньої освіти (5–6 класи) : навч.-метод. посіб. / О. П. Мокрогуз, О. В. Волошенюк, Г. А. Дегтярьова, І. П. Старагіна, Р. В. Шаламов; за заг. ред. В. Ф. Іванова., О. В. Волошенюк., Р. І. Євтушенко. Київ : Академія української преси, Центр вільної преси, 2022. 63 с. 3. Ткачук Н. М., Кінах Н. В. Професійний стандарт як вектор модернізації післядипломної педагогічної освіти. *Нова педагогічна думка*. 2021. № 2 (106). С. 21–28.

UDC 37.016:91:004

Pohrebskyi Taras

pogrebskyi.taras@vnu.edu.ua

Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk

PROBLEMS OF ORGANIZING AND CONDUCTING EXTRA-COURSE WORK IN GEOGRAPHY

At the current stage of development of general secondary education, extracurricular work in general and geography in particular is experiencing a difficult situation, remaining a weak link in the overall educational process. The lack of systematicity and purposefulness, the episodic nature of educational extracurricular activities, in which only individual children participate, the decrease in the number of interest groups – all this leads to the fact that children's school life ends with the bell from the last lesson. Modern leisure infrastructure offers children such a rich selection of interesting and vibrant options for organizing their free time that schools simply cannot compete with them. Computer clubs, children's entertainment rooms, centers and complexes, parks for entertainment and recreation, play spaces and playgrounds, interactive zones, laser tag, quests, etc. – all this attracts children much more than extracurricular activities at school. Children are becoming more and more addicted to entertainment, computer games, and gadgets, and are less and less willing to study, especially outside of the classroom [1].

Other problems of extracurricular activities include the following:

– changing children's interests (the forms, methods and techniques of extracurricular work that were practiced in the past now do not meet the interests of modern students, do not arouse interest and desire to engage in such activities in their free time);

– lack of motivation among students, their lack of understanding of the need for learning (this applies not only to voluntary extracurricular activities, but even to mandatory in-class and out-of-class learning);

– changing socio-cultural values of society for the worse (modern students do not dream of being scientists-researchers, inventors, geologists, teachers, etc. Geography is increasingly acquiring the status of an unfashionable, unpopular, optional discipline in both secondary and higher education);

– increasing influence of the antisocial environment on the student's personality, propaganda by the media and social networks of a "free" (irresponsible) life, where young people devote most of their time to entertainment, computer games, gadgets, social networks, following trends, etc. Therefore, there are fewer and fewer people who want to study, especially in their free time;

– priority of paid tutoring over free school groups, electives, clubs, etc.;

– low financial security of parents (parents do not always have the opportunity to pay for a paid school club or optional course, even if the student wishes to attend it);

– insufficient funding for extracurricular activities from the state or educational institution;

– regulatory and legal problems (many regulatory and legal documents of the Ministry of Education and Science of Ukraine mention only extracurricular work and do not mention extra-course work at all, which complicates its organization and implementation, introduces elements of uncertainty and unsystematicity into the educational process);

– lowering the status of parents, which undermines the authority of parental upbringing (children do not want to study, including outside of class, not because they themselves do not want to, but because they want to "go against" their parents);

– the decline in the status of teachers due to the lack of prestige and low pay of the teacher's work. The division of society into "layers" by social status and financial situation often leads to a situation where the majority of students belong to families with better financial security than teachers, which reduces respect for them and their work among students, and causes a significant decline in the authority of the teacher in the eyes of his students. As a result, in modern educational institutions the "space" for personal development in extracurricular educational work is narrowing;

– decreasing the role of society in education of young people;

– the complexity of extracurricular work due to its multifaceted nature and the need for a creative approach on the part of both the teacher and the students. In extracurricular work, it is mandatory to take into account local conditions, the requests of the student body, individual capabilities and interests of all participants in the extracurricular educational process [2].

In modern pedagogy, there is no updated interpretation of the content of extracurricular work that would correspond to the new socio-cultural conditions of today. We are talking about the globalization of education, its humanization, integration into global educational processes, computerization, some negative phenomena of family upbringing, a change in the paradigm of children's leisure activities, in which technocratic gaming technologies are progressing, etc. In this regard, the specific essence of modern extracurricular work in general secondary education institutions of Ukraine is increasingly becoming the adjustment of the multifaceted influence on the student's personality, which is exerted by the family, school, mass media, environment, etc. Despite the existence of a number of problems in the extracurricular work system, it remains an important link in the overall educational process.

References: 1. Niemets L., Telebienieva I., Skryl I., Pohrebskyi T. Peculiarities of local lore and tourist activity with pupil and student youth in Kharkiv region. *Human Geography Journal*. 2021. № 30. P. 41–49. 2. Potapova A., Pohrebskyi T., Golub G., Hlushko S. The scientific potential of Volyn Region. *Acta Geographica Silesiana*. № 15/2 (42). Sosnowiec : Wydział Nauk o Ziemi Uniwersytetu Śląskiego, 2021. P. 27–32.

УДК 37.016:91:004.738.5

Ткачук Надія, Кошляцький Дмитро,
nadia.tkachuk4@gmail.com; Koshliatskyi.Dmytro2024@vnu.edu.ua
Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕКОВОЇ МЕДІАГРАМОТНОСТІ УЧНІВ У ПОЗАКЛАСНІЙ РОБОТІ З ГЕОГРАФІЇ ЗАСОБАМИ СУЧАСНИХ МЕДІАПРОЄКТІВ

Формування медіаграмотності у сучасній школі є ключовим аспектом реалізації компетентнісного підходу в освіті, адже воно забезпечує підготовку учнів до свідомого та безпечного життя в інформаційному суспільстві, сприяє розвитку критичного мислення, уміння аналізувати, перевіряти й інтерпретувати інформацію з різних медіаджерел. Особливої значущості цей процес набуває у позакласній роботі з географії, де учні мають змогу практично застосовувати здобуті знання, досліджуючи медіатексти географічного змісту, виявляючи фейки та маніпуляції, пов'язані з природними явищами, кліматичними змінами чи глобальними процесами. Такі форми діяльності формують безпекову медіакомпетентність, розвивають навички верифікації інформації та усвідомлення відповідальності за власну інформаційну поведінку в медіапросторі.

Про важливість позакласної роботи як чинника ефективного розвитку критичного мислення та безпекової медіакомпетентності учнів наголошують вітчизняні дослідники, зокрема О. Янкович [3], Ю. Зоря, О. Волошенюк, Г. Дегтярьова, О. Мокрогуз, О. Пантін, Р. Шаламов, О. Чорний [1], О. В. Шаповал, Ю. П. Шаповал та ін. [2]. У своїх працях вони підкреслюють, що позакласна діяльність виступає ефективним засобом формування в учнів активної громадянської позиції, розвитку навичок інформаційної культури та усвідомленої поведінки в цифровому середовищі.

Високу ефективність у цьому контексті демонструє використання матеріалів спеціалізованих медіаресурсів, зокрема Порталу медіаосвіти та медіаграмотності, а також сучасних українських медіапроектів – «Шо там», «Шо правда», «Мій персональний фейк», «Руйнуємо міфи про ЄС». Зміст цих ресурсів орієнтований на розвінчання фейків, маніпуляцій та стереотипів у медіапросторі, що мають безпосередній зв'язок із географічними, соціально-економічними та екологічними темами. Їх інтеграція в позакласну роботу з географії сприяє розвитку в учнів умінь критично аналізувати медіатексти, здійснювати верифікацію фактів, розрізняти достовірну та маніпулятивну інформацію, а також усвідомлювати ризики, пов'язані з інформаційною безпекою.

Портал медіаосвіти та медіаграмотності (<https://medialiteracy.org.ua>) є потужним інструментом для інтеграції медіаосвітніх завдань у позакласну діяльність із географії. На його основі учні можуть аналізувати публікації про природні явища, кліматичні зміни, ресурси чи екологічні проблеми. Наприклад, завдання може передбачати вибір статті або відео про погодні умови в Україні, виділення фактів і

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ РЕГІОНІВ

Гукалова Ірина	До дискурсу про соціальну резильєнтність	3
Влах Мирослава	Концептуальні основи геополітичної конкуренції: систематизація понять та тенденції розвитку	6
Дронова Олена	Антропоцен, неоліберальна глобалізація, війна й віра у громаду	10
Поручинський Володимир, Куцевич Артур, Куцевич Микола	Сучасна урбанізація: основні тенденції та проблеми	13
Венгрин Дар'я	Урбаністичні дослідження в контексті концепції сталого розвитку	14

ГАЛУЗЕВІ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГІОНІВ

Смирнов Ігор, Любіцева Ольга	Світові проблеми логістики: логістика в Африці	18
Довгань Наталія	Особливості системного політико-географічного аналізу територіально-політичних систем мезо- та макрорівня	22
Волков Денис, Ключко Людмила	Стан і роль будівельної галузі у соціально- економічному розвитку Харківської області та України загалом	25
Ткаченко Леонід, Ключко Людмила	Соціально-економічний розвиток сільських територій України в умовах війни: виклики, можливості, перспективи	28
Гавріков Артем	Виробництво олійних культур в Україні: сучасні тенденції та їх роль у забезпеченні продовольчої безпеки	33
Мандрик Ірина, Лесік Вікторія	Сучасна структура зовнішньої торгівлі США	35
Лажнік Володимир	Динаміка та сучасний стан зовнішньої торгівлі товарами України з Італією	37
Павловська Тетяна, Баранчук Фаїна	Небезпечні відходи в Україні: стан проблеми у світлі законодавчих змін та воєнних.....	42
Гаврікова Ірина, Кравченко Катерина	Особливості статево-вікової структури українців із тимчасовим захистом у країнах Європейського Союзу	45
Слащук Андрій, Качаровський Роман, Трофимчук Денис	Трансформація етнічного складу населення Луцької міської територіальної громади у період кінця XIX – початку XXI століття	49
Слащук Андрій, Качаровський Роман, Лесік Вікторія	Сучасний стан населення міста Камінь-Каширський	51

Нємець Олексій	Креативні хаби та простори України: суспільно-географічні особливості та проблеми	54
Гусєва Наталія	Україна в глобальній системі вимушених міграцій населення	59
Думнов Олександр	Регулювання ринку праці: досвід країн Європейського Союзу	64

РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК І ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ

Палеха Юрій, Маслова Марія	Взаємозв'язок стратегічного та просторового планування в умовах євроінтеграції та відбудови України	68
Голуб Геннадій	Просторове планування територіальних громад у Волинській області: проблеми та перспективи	70
Кухтаров Дмитро, Гнатюк Олексій	Порівняльне дослідження субурбанізаційних процесів у Вишневому та Боярці як містах-супутниках Києва	72
Гнатюк Олексій, Кононенко Олена	Сприйняття центру міста Києва: аналіз меж, осередків та повсякденних практик.....	75
Кравченко Катерина	Визначення особливостей трансформації міських агломерацій України на основі лідарних знімків	78
Пацюк Вікторія, Казаков Володимир	Індустріальна культура як концептуальна основа регенерації індустріальної спадщини	83
Голуб Геннадій	Реформа децентралізації у Волинській області: динаміка, результати та перспективи	87
Маковецька Лариса, Баранчук Фаїна	Роль міжмуніципальної співпраці у зміцненні стійкості Луцької громади в умовах воєнних викликів	88
Пугач Сергій, Мозолук Олег, Куньчик Ганна	Можливості використання ГІС-технологій для аналізу ринку нерухомості	90
Мельнічук Михайло, Скочук Нестор	Організація та просторове планування природокористування Маневицької територіальної громади	92
Криволапов Валерій	До питання оцінки людського капіталу регіону з позиції суспільної географії	95
Малярєнко Костянтин	Тенденції просторових змін в Україні в контексті децентралізації	98

ПРИРОДНО-ГЕОГРАФІЧНІ ЧИННИКИ ТА РЕСУРСИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Чернюк Ганна	Оцінка потенціалу природних ресурсів і природних умов в областях Поділля	101
Літвінчук Вадим	Географія рідкоземельних та критично важливих мінералів Європи та їх значення	104
Літвінчук Вадим	Географія критично важливих та рідкоземельних мінералів України, їх значення та перспективи	107
Гоц Тетяна, Тарасюк Ніна	Крига Арктики в умовах прояву глобального потепління	110

Тарасюк Ніна, Ганущак Мар'яна	Комплексна оцінка природних умов регіону для потреб адаптації до змін клімату	112
Jelinska Agata, Jezierska-Thöle Aleksandra, Obodovskyi Oleksandr	Potencjał hydroenergetyczny rzeki Raduni i jej wykorzystanie gospodarczo-turystyczne	115
Павловська Тетяна, Ганущак Мар'яна, Погосян Олександр	До проблеми ризиків підтоплення заплави нижньої течії р. Стохід (гідропост «Любешів»)	119
Стельмах Валентина, Теребейчик Ірина	Сезонна мінливість параметрів кривої витрат річки Вижівка (гідропост Стара Вижівка, 1990–2024 рр.)...	122
Мельнійчук Михайло, Дмитроца Надія	Водно-стоковий режим річки Вижівка	126
Черевко Юлія, Полянський Сергій, Качаровський Роман	Гідроекологічний стан басейну річки Полтви	128
Саченок Роман	Про систему водопостачання та водовідведення м. Києва	132
Гудзевич Анатолій	«Джерело Вишенське» як відображення соціально-економічних й природоохоронних процесів м. Вінниці	134
Лісовський Андрій, Придеткевич Станіслав, Матуз Ольга	Енергетичний потенціал Хмельницької області та напрями його ефективного використання	137
Войтків Петро, Іванов Євген, Тататута Єгор	Рационалізація землекористування та обґрунтування пріоритетних напрямів сталого розвитку Судовишлянської територіальної громади	140
Мамонтов Назарій, Карпюк Зоя	Геоєкологічний стан водойм Камінь-Каширського району	145
Боровко Дмитро, Нетробчук Ірина	Сучасний стан та шляхи оптимізації водойм Ковельського району	147

РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТСЬКІ РЕСУРСИ ТА ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В РЕГІОНАХ

Москаленко Антон, Ключко Людмила	Стійкий розвиток туризму як об'єкт суспільно- географічного аналізу	150
Смирнов Ігор Любіцева Ольга	Точка на мапі: острів Біоко (колишній Фернандо По) у складі держави Екваторіальна Гвінея (історія, географія, екологія й туризм)	154
Rabant Hubert	Zagospodarowanie turystyczne szlaku wodnego Wisła–Odra	157
Essing-Jelonkiewicz Patrycja, Gonia Alicja	Turystyka zrównoważona miejscowości nadmorskich – studium przypadku miasta Łeba	160
Майстер Андрій, Куницький Михайло	Сучасний стан розвитку міжнародного онлайн-ринку туристичних послуг	164

Омельченко Наталя, Давидов Олексій	Візит-центри у національних природних парках України: стан і перспективи розвитку	168
Чижевська Лариса, Карпюк Зоя, Качаровський Роман, Чижевський Тадеуш	Природний рекреаційний потенціал Устилузької ТГ Володимирського району Волинської області	170
Потапова Алла, Семенюк Роман	Розвиток екотуризму як напрям регіонального розвитку Берестечківської територіальної громади ..	172
Єрко Ірина, Мельник Надія, Качаровський Роман, Яцуняк Віктор	Роль історико-культурних ресурсів у розвитку індустрії гостинності: регіональний аспект	175
Безсмертнюк Тарас	Заказники у структурі природно-антропогенних рекреаційно-туристських ресурсів Дубенського району Рівненської області	177
Мандрик Ірина, Дрищан Дарина	Сучасний стан розвитку туризму в країнах Північної Європи	182

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОНОМІЦІ

Потапова Алла	Актуальні виклики розвитку географічної науки й освіти у контексті реформування вищої школи	186
Потапова Алла, Кулик Катерина	Дослідження рівня пізнавального інтересу та шляхів його формування на уроках географії	188
Мандрик Ірина, Мичка Ірина	Методичні особливості розроблення компетентісно орієнтованих завдань із географії в 10 класі	190
Дубич Богдан, Потапова Алла	Використання штучного інтелекту під час навчального процесу	192
Мельнійчук Максим, Лажнік Володимир	Використання цифрових карт і геоінформаційних технологій у шкільному курсі географії	193
Маковецька Лариса, Назарук Назар	Освітня цінність краєзнавчого підходу у дослідженні транспортної системи регіону	195
Ткачук Надія	Медіаграмотність у природничій освітній галузі державного стандарту базової середньої освіти	197
Pohrebskyi Taras	Problems of organizing and conducting extra-course work in geography	199
Ткачук Надія, Кошляцький Дмитро	Формування безпекової медіаграмотності учнів у позакласній роботі з географії засобами сучасних медіапроектів	201
Ткачук Надія, Тарасюк Злата	Особливості методики гейміфікації освітнього процесу з географії	203
Мужичок Юрій, Сосницька Ярослава	Інтерактивні форми навчання як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів	205
Поручинська Ірина, Стельмашук Назар, Скороход Орест	Зміст та методика проведення шкільних географічних екскурсій	207
Новосад Оксана, Бандура Станіслав	Компетентнісний підхід як основа формування фінансової відповідальності учнів	209

Капітула Наталія, Качаровський Роман, Слащук Андрій	Поняття методів та форм навчання в сучасній педагогічній науці	211
--	--	-----

**СУЧАСНІ ГЕОІНФОРМАЦІЙНІ, КАРТОГРАФІЧНІ, ГЕОДЕЗИЧНІ
ТА ФОТОГРАММЕТРИЧНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ
РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ**

Безрук Віктор, Костріков Сергій	Урбогеосистема мегаполісу: модель для стійкого відновлення міського середовища	214
Грицевич Володимир	Атласне картографування адміністративно-територіального устрою регіону	216

Наукове видання

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів

Матеріали XI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
(м. Луцьк, 6–7 листопада 2025 р.)
(українською, англійською, польською мовами)

Друкується в авторській редакції.

Відповідальність за зміст публікацій
та достовірність даних несуть автори

Верстка: В. Й. Лажнік
Коректура: С. О. Пугач
Обкладинка: Н. Бринчук

Підписано до друку 14.11.2025 р. Формат 60х84 ¹/₁₆.
Ум. друк. арк. 18,32. Зам. 488. Тираж 300.
Папір офсетний. Гарнітура Arial. Друк цифровий.

Видавець і виготовлювач ФОП Мажула Ю. М.
43021, м. Луцьк, вул. Винниченка, 47/35.
Тел. моб. 096 61 66 277, e-mail: y.mazhula@gmail.com
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 7662 від 07 вересня 2022 року

